

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Planteproduktion

Se 'European Agricultural Fund for Rural Development' (EAFRD)

Derudover har projektet fået støtte fra Kvægafgiftsfonden, Region Midtjylland samt kommunerne Ringkøbing-Skjern, Skive, Holstebro og Randers.

9. oktober 2014

Referent Susanne Øster Sørensen

Referat af "Temamøde om natur og biodiversitet", Molslaboratoriet den 8. oktober 2014

Indhold

1. Hvad skal vi med naturen og hvorfor skal den plejes? Naturhistorisk rundvisning i Mols bjerg v. museumsinspektør Morten DD.
2. Hvordan har naturen det på projektarealerne? Hvad fortæller plejeplanerne? Gennemgang og fælles diskussion af plejeplaner og naturindhold. v. Lisbeth Nielsen, Natur og landbrug
3. Forslag til emner i undervisningsmateriale til brug ved lokale møder
  - Kvæg i naturplejen – sidste nyt v. Per Spleth, Videncentret for Landbrug
  - Tilskud til naturpleje fra 2015 og målet med plejen v. Heidi Holbeck, Videncentret for Landbrug
4. Naturplejekurser for landmænd. Hvordan formidler vi viden om natur og biodiversitet? Gensidig erfaringsudveksling. Hvad virker? Hvad virker ikke?
5. Oplæg om kriterier for naturkød til foreningen "Smag på landskabet" v. Eva Søndergaard, Agro Tech

Ad 1)

Mortens meget engagerede og gennemgående budskab var: Tal først til hjertet, og brug derefter hjernen!

Han viste nogle områder frem, hvor der var "guldarter", områder, der for nyligt var iværksat en meget målrettet pleje af og arealer, der var blevet ryddet for at skabe bedre vilkår for sjældne arter. Han fortalte meget inspirerende om det natursyn, der ligger til grund for deres beslutninger. Han prioriterer benhårdt de arter, der er svære at erstatte, som har få levesteder og ringe spredningsevne. Det kan være, at det koster nogle andre arter livet, men det er der ikke noget at gøre ved, så længe de arter ikke er svære at erstatte.

Der kom en snak om, at datostyringen af tidspunkter for høslæt bør fjernes, så man kan slå arealerne på de tidspunkter, der passer til målet med plejen.

Mantraet er: kan vi gøre det lidt vildere? F.eks. større hegninger og folde på tværs af veje, så arterne kan spredes naturligt. Det er utilfredsstillende i længden at skulle passe særligt på en art, f.eks. ved at slå om-

kring den. Det er vigtigt, at naturen og græsningsdyrene kan klare arbejdet selv på længere sigt, men når en artsbestand er meget lille, kan det være for risikabelt at lade dyrene græsse lige, hvor den vokser. Arten får måske hurtigere fremgang, hvis der slås hø i stedet for græsning.

Morten opfordrede til, at naturplejen hæftes op på noget konkret, ud fra hvad, der er særligt på lige præcis dette areal – hvilken art er "ikon" eller "guldart" her. Glem alt om "naturtyper", snak om arter. Arten kan fortælle en historie.

Inviter f.eks. "kratluskere" ud på et areal for at finde arter – lav en event ud af det.

Morten laver en effektiv, men enkel monitoring af arealerne årligt. Han går en runde på arealerne, og for hver 20. m tæller han blomstrende planter i størrelsesordenen 1-10, 10-100 og 100-1000. Det går hurtigt og giver en stor datamængde.

Morten DD fortæller om Kantet kohvede på Åges Høj

Ad 2)

Se Natlans materiale, som er vedhæftet.

Lisbeths gennemgang af projektarealerne faldt fint i tråd med Mortens anbefalinger om at fokusere på arter. Natlan opererer med "ansvarsarter" på arealerne, dvs. en art, der scorer højt på artslisterne, og som er god at vise frem. Samtidig skal arterne have gavn af afgræsning, så fortællingen fremstår troværdigt. En ansvarsart er mere konkret end begrebet biodiversitet og lettere at forholde sig til både for landmanden og for forbrugerne, der skal aftage naturplejekødet.

Der er fundet ansvarsarter på alle projektarealer på nær et enkelt. Der er ikke fundet ansvarsarter med meget høj score på alle arealer. Naturen er af meget varierende karakter, og der er en målsætning for alle arealerne.

Lisbeth viste to udgaver af plejeplaner for Kastbjerg Ådal: En grundig på 14 sider og en landmandsudgave på to sider samt en "lynplan" med ideer til naturpleje på to sider.

Den grundige kommer hele vejen rundt med arealbeskrivelser og udpegninger, overordnet målsætning for plejen, beskrivelse af botanisk sammensætning, plejeplanens hovedpunkter og logbog med fotodokumentation.

Landmandsudgaven indeholder arealbeskrivelse og udpegninger, naturmæssig målsætning, ansvarsarter og praktiske aktiviteter afsluttende med forvaltningspunkter i næste målperiode.

Ideer til naturpleje indeholder valg af besigtigelsesområde, beskrivelse af område, plusarter, minusarter, hvordan fremme/hæmme arterne, særlige potentialer i området i øvrigt, struktur plejemål, krat og andre vedplanter, eventuelt.

Det medførte en diskussion om, hvordan landmandsudgaven kan bruges. Den skal følges op med et besøg på arealet sammen med landmanden. Der blev efterlyst et estimat over, hvad landmandsudgaven koster, eller hvad tidsforbruget ca. er, hvis den skal indgå som en fast bestanddel af naturplejen, men det havde Natlan desværre ikke et bud på endnu. Der kan spares en del tid, hvis de får præcise oplysninger om adgangsf forhold, hegn, overgange mv. Kommunerne i projektet mener ikke, at de hverken har tid eller ressourcer til at lave plejeplanerne, så derfor er det et åbent spørgsmål, hvem der skal betale for plejeplanerne, hvis de fremover skal laves som en del af "smag på landskabet" konceptet.

Lisbeth gennemgår, hvad plejeplanerne kan bruges til

Ad 3)

Målet er at lave noget undervisningsmateriale, som kan bruges af lokale rådgivere ved landmandsmøder. Per præsenterede forslag til undervisningsmateriale, der omhandler emner omkring kvæg i naturplejen. Han havde en række emner, der efterspørges, herunder forholdsregler for at mindske parasitter og leverikter, udformning af græsningsaftaler, årets gang i naturplejen, valg af racer, fodring mv.

Det medførte en diskussion om, hvorvidt og under hvilke forhold de tunge og intensive racer kan bruges i naturplejen. På mange arealer er det mest oplagt at bruge små, ekstensive racer, men under de rette omstændigheder kan andre racer sagtens bruges. Meget handler om management.

Der var opfordringer til også at informere om flytning af dyr, hvordan dyrene lærer at blive gode naturplejere og brug af "tantevær". Herudover den betydning det har, at være i dialog med kommunen i forbindelse med planlægning af pleje, så man får aftalt, hvor det skader mindst at lave kørespor, og om arealet evt. har gavn af høslæt eller det bør undgås.

Heidi præsenterede ligeledes en række forslag til emner om tilskud til naturpleje og målet med pleje. Det drejer sig bl.a. om at vise de gode eksempler med landmænd, der kan få naturplejen til at fungere godt både mht. en god pleje og en god økonomi.

Derudover kom der forslag om formidling af nogle kommuners gode erfaringer til andre kommuner. Er det en opgave vi skal arbejde videre med?

Heidi viser eksempler på emner til undervisningsmateriale

Ad 4)

Hvordan formidler vi biodiversitet? Hvad virker? Hvad virker ikke?

- Vise arten frem, en lille art, der ikke kan tåle at blive overgroet af høje planter
- Kommunens dobbeltrolle som myndighed og samarbejdspartener kan være en hæmsko. Det er svært at komme den ene dag i en påbudssag, og efterfølgende skal få landmændene til at indgå i et naturprojekt eller lignende.
- Gør tingene nærværende – fortæl en vedkommende historie om arter, som Morten DD gør
- Kontakt med dyreholder, der kan fungere som ambassadør
- Gode eksempler med på møder med landmænd
- Det virker godt, når landmænd kan fortælle om deres gode erfaringer til andre landmænd
- Kommunen kunne inviteres med ud til landmandsmøder, og kommunen kunne evt. fortælle lidt om, hvad de kan tilbyde at hjælpe med i et samarbejde om naturpleje

En skabelon til et møde med landmænd om naturpleje (og biodiversitet) kunne være:

1. En landmand, der er det gode eksempel, fortæller om sine erfaringer
2. En rådgiver fortæller om kvæg i naturplejen og de driftsmæssige forhold
3. En rådgiver fortæller om, hvad naturplejen betyder for biodiversiteten mv.
4. En fra kommunen fortæller om, hvad de kan tilbyde

Jens Ole har et bud på formidling af biodiversitet

Ad 5)

Se Evas indlæg.

Bestyrelsen mødes første gang i morgen (den 9/10), hvor den skal i gang med arbejdet.

Eva fortalte om foreningens formål og de dilemmaer, der kan opstå. "Naturvelfærd", dyrevelfærd og kød-kvalitet arbejder ikke nødvendigvis i samme retning, så det bliver nødvendigt at indgå kompromisser, når kriterierne skal fastlægges.

Oplægget gav anledning til gode diskussioner, hvor vi kom langt omkring. Nu er projektet pludselig ude i den "virkelige verden" og derfor engagerede deltagerne sig meget i de mange forhold, som foreningen skal tage stilling til.

Hvilke krav, skal der stilles til arealet?

- F.eks. HNV mindst 7
- Kun kriterie om point for arter
- Alle § 3-arealer, også selvom de scorer lavt på arter og måske ikke er god natur
- Skal være noget særligt, for at der er belæg for en høj pris

Hvilken dokumentation skal kræves?

- Plejeplan?
- Bare afgræsning
- Gør det let! Afgræsning gør en positiv forskel = naturpleje. Så kan "alle" deltage
- Husk spisekvalitet, hvis det er et salgsargument
- Hvad med samhegning med arealer, der er omdriftsarealer?
- Beløn de, der plejer besværlige arealer
- Hvad koster en plejeplan? Prisen på kødet skal også dække plejeplaner og markedsføring

Evas indlæg var dagens sidste, og vi kunne have fortsat diskussionerne længe, hvis det ikke havde været for den meget fremskredne tid. Heidi sluttede af med en tak til alle for de gode bidrag.

Et billede af Mariehøneadderkoppens spind som en hvid plet midt i billedet